МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів освіти за навчальною дисципліною «Основи усного перекладу» (французька мова)

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	В – Культура, мистецтво та гуманітарні науки
спеціальність	В 11 Філологія (за спеціалізаціями)
освітня програма	Французька мова та література і переклад та англійська мова, Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова
спеціалізація	В11.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька, В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
вид дисципліни	За вибором
факультет	іноземних мов

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри романо-германської філології
Протокол № __ від «__» _____2026 р.

Завідувач кафедри романо-германської філології

_____ Ірина ХОЛМОГОРЦЕВА

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов
Протокол № __ від «__» _____ 2026 р.

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

_____ Анна КОТОВА

Харків – 2026

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти

Самостійна робота здобувачів освіти с основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна». Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: вміння самостійно навчатися і критично мислити.

Самостійна робота здобувачів освіти 2 курсу кафедри романо-германської філології за навчальною дисципліною «Основи усного перекладу» (французька мова) включає опрацювання навчального матеріалу, підготовку до практичних занять; роботу з методичними матеріалами, розробленими кафедрою для самостійного вивчення здобувачами освіти; роботу зі словниками та аудіо- та відеоматеріалами, включаючи електронні.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу. регламентується навчальним планом і складає 58 години на рік для денної форми навчання. Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача вищої освіти, адже включають онлайн тести з автоматизованою системою перевірки. Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і передбачають виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, індивідуальних завдань, тестів, рефератів, презентацій, проєктів, рольових ігор, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять), перехресний контроль здобувачів освіти тощо.

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів освіти за навчальною дисципліною «Основи усного перекладу» (французька мова)

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни для здобувачів освіти складає 3 кредити. Обсяг самостійної роботи складає 58 години на рік для денної форми навчання.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	**Тема 1.** Усний переклад як вид міжкультурної комунікації. Стандарти професії, перекладацькі компетенції. Відпрацювання базових навичок усного перекладача на матеріалі побутової та соціальної тематики. *Самостійне опрацювання теоретичних матеріалів, автентичного медіаконтенту та практичних перекладацьких завдань із подальшою здачею й розбором на заняттях.*	4
2	**Тема 2.** Диференціація видів усного перекладу за технікою та сферою застосування. Синхронний і послідовний переклад: базові правила адекватного перекладу. Розбір перекладацьких кейсів на матеріалі новинних сюжетів і прес-конференцій. *Самостійне опрацювання теоретичних*	8

	матеріалів, автентичного медіаконтенту та практичних перекладацьких завдань із подальшою здачею й розбором на заняттях.	
3	**Тема 3.** Умови комунікації, вплив інтра- та екстралінгвістичних чинників. Етапи перекладацького процесу: слухання, аналіз, розуміння, нотування - на матеріалі науково-популярних і документальних сюжетів. *Самостійне опрацювання теоретичних матеріалів, автентичного медіаконтенту та практичних перекладацьких завдань із подальшою здачею й розбором на заняттях.*	8
4	**Тема 4.** Еквівалентність перекладу: семантичний і стилістичний критерії. Вправи на оптимізацію усного висловлювання на матеріалі культурно-мистецької тематики (інтерв'ю з діячами культури, огляди). *Самостійне опрацювання теоретичних матеріалів, автентичного медіаконтенту та практичних перекладацьких завдань із подальшою здачею й розбором на заняттях.*	8
5	**Тема 5.** Лексико-граматичні аспекти усного перекладу. Переклад топонімів, антропонімів, абревіатур на матеріалі політико-інституційної тематики (ЄС, міжнародні організації, дипломатія). *Самостійне опрацювання теоретичних матеріалів, автентичного медіаконтенту та практичних перекладацьких завдань із подальшою здачею й розбором на заняттях.*	8
6	**Тема 6.** Умови екстремальності при перекладі, темпоральні характеристики діяльності перекладача. Вправи на меморизацію, трансформацію, заповнення пробілів сприйняття - на матеріалі оперативних новин і репортажів з місця подій. *Самостійне опрацювання теоретичних матеріалів, автентичного медіаконтенту та практичних перекладацьких завдань із подальшою здачею й розбором на заняттях.*	8
7	**Тема 7.** Сутність та специфіка послідовного перекладу: виконання перекладацьких завдань на матеріалі юридично-дипломатичної тематики (перемовини, офіційні виступи). *Самостійне опрацювання теоретичних матеріалів, автентичного медіаконтенту та практичних перекладацьких завдань із подальшою здачею й розбором на заняттях.*	8
8	**Тема 8.** Адекватність перекладу, етичний код перекладача, аналіз професійних помилок на матеріалі соціально-гуманітарної та суспільно-політичної тематики (права людини, міграція, актуальні кризові теми). *Самостійне опрацювання теоретичних матеріалів, автентичного медіаконтенту та практичних перекладацьких завдань із подальшою здачею й розбором на заняттях.*	6
Разом		**58**

Правила використання ШІ

Правила використання ШІ регламентуються **Політикою Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна щодо використання штучного інтелекту**

Політика декларує застосування в Університеті трирівневої класифікації моделей використання ШІ.

5.2.1. Модель «ШІ заборонено» – види діяльності, що вимагають демонстрації базових когнітивних навичок, пам'яті, миттєвого аналізу без допомоги технологій (зокрема усні опитування, аудиторні контрольні роботи, іспити тощо).

5.2.2. Модель «ШІ як асистент» – дозволяється використання ШІ для визначення предметної області, покращення граматики, структурування плану, пошуку літератури (з верифікацією). Фінальний текст/продукт створюється суб’єктом використання ШІ.

5.2.3. Модель «ШІ як інструмент» – види діяльності, що передбачають обов'язкове використання ШІ (наприклад, порівняння відповідей різних моделей, генерація коду з подальшою оптимізацією, створення зображень тощо).
6.1. У освітній діяльності (для здобувачів вищої освіти) рекомендується:
− використання ШІ для отримання пояснень складних концепцій, самоперевірки знань за допомогою тестів, пошуку логічних прогалин в аргументації або аналізу помилок (протягом годин, відведених на самостійну роботу у рамках опанування навчальної дисципліни);
− застосування генеративних моделей для реферування ідей, тем для есе чи презентацій, удосконалення структури майбутньої роботи, але не для написання фінального тексту роботи;
− використання інструментів ШІ для перекладу та аналізу наукових матеріалів іноземними мовами, що сприяє глибшому дослідженню теми та розширенню джерельної бази;
− зберігання (архівування) історії запитів (промптів) до моменту оцінювання для забезпечення підтвердження на вимогу викладача власного авторського внеску та самостійності виконання завдання.

Вимоги до здобувачів вищої освіти

Здобувачі вищої освіти повинні систематично виконувати завдання самостійної роботи, опрацьовувати рекомендовану навчальну та наукову літературу, самостійно готуватися до практичних занять, виконувати вправи на розвиток навичок аудіювання, перекладацької пам’яті, нотування та послідовного перекладу, працювати з лексичним і термінологічним матеріалом, здійснювати самоконтроль якості усного перекладу та дотримуватися встановлених термінів виконання завдань. Під час самостійної роботи здобувачі мають демонструвати самостійність, відповідальність, точність передачі інформації та здатність застосовувати опрацьовані перекладацькі стратегії й прийоми на практиці.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання												Залікова робота	Сума
Поточний контроль								Відвідування занять	Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Разом		
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8						
5	5	5	5	5	5	5	5	20	Не передбачено	Не передбачено	60	40	100

Форми контролю

Форми контролю:
Протягом семестру та на заліку - формалізований тест та усний переклад

Критерії оцінювання:

Оцінювання складається з двох компонентів: (1) робота в семестрі (60 балів); (2) залік (40 балів).

(1). Робота в семестрі. Здобувач освіти отримує бали за результати усного контролю (40 б) і відвідування занять (20 б).

Індивідуальне/фронтальне опитування, вправи з усного перекладу на оцінку проводяться протягом вивчення та за результатами засвоєння тем, що вивчаються.

Критерії оцінювання та бали:
5 б: розгорнута, максимально повна відповідь;
4 б: розгорнута повна відповідь, в якій бракує деякої інформації, яка, проте, не має ключового значення;
3 б: відповідь в достатньому обсязі, допускається опущення певної частини інформації;
2 б: відповідь в припустимому обсязі, певна частина інформації пропущена, наявні окремі помилки;
1 б: відповідь в мінімальному припустимому обсязі, значна частина інформації пропущена, наявні серйозні помилки;
0 б: відповідь в недостатньому обсязі, випущена більша частина ключової інформації; інформація перекручена або спотворена / відсутність відповіді взагалі.

Відвідування занять. Бали знімаються за необгрунтовані пропуски занять, нараховуються пропорційно кількості відвіданих занять від 0 б за 00 % відвідування занять до 20 б за 100 % відвідування занять:

16 занять - 20 б.
15 занять - 19 б.
14 занять - 18 б.
13 занять - 16 б.
12 занять - 15 б.
11 занять - 14 б.
10 занять - 13 б.
9 занять - 11 б.
8 занять - 10 б.
7 занять - 9 б.
6 занять - 8 б.
5 занять - 6 б.
4 заняття - 5 б.
3 заняття - 4 б.
2 заняття - 3 б.
1 заняття - 1 б.
0 занять - 0 б.

(2). Залік:
проходить у формі усного перекладу з французької мови українською. Здобувачу освіти пропонується для перекладу два відеоматеріали відповідно до тематики курсу:

- **Завдання 1** – переклад знайомого відеоматеріалу (опрацьованого протягом курсу), тривалістю 1,5–2 хвилини.
- **Завдання 2** – переклад незнайомого відеоматеріалу за тематикою курсу, тривалістю 1,5 –2 хвилини.

Кожне завдання оцінюється максимально у 20 балів. Оцінка за залік визначається як сума балів за обидва завдання (максимум 20+20=40 балів). Максимальна кількість балів за залік – 40.

Параметри оцінювання усного перекладу
Типи помилок:

1. Пропуск або викривлення інформації, що міститься в тексті оригіналу –1 штрафний бал.
2. Помилки, що за певних умов можуть спричинити втрату інформації, яка міститься в тексті оригіналу – 0,5 штрафного балу.

3. Інші помилки (мовні, самовиправлення, які не спричиняють втрату або викривлення інформації, що міститься в тексті оригіналу) – 0,1 штрафного балу.

Шкала відповідності оцінки кількості штрафних балів

Штрафних балів:	*Оцінка:*
0	20
0,5	19
1	18
1,5	17
2	16
2,5	15
3	14
3,5	13
4	12
4,5	11
5	10
5,5	9
6	8
6,5	7
7	6
7,5	5
8	4
8,5	3
9	2
9,5	1
більше 10	0

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання

90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

Рекомендоване методичне забезпечення

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. https://francaisfacile.rfi.fr/fr/
2. https://www.lumni.fr/marque/1-jour-1-question
3. https://www.tv5monde.com/
4. https://www.uta.org.ua/
5. https://www.youtube.com/@karambolagefr

Основна література

1. Кириленко К. І., Сухаревська В. І. Теорія і практика перекладу (французька мова). Навч. посібник. Вінниця : Нова книга, 2003. 148 с.
2. Максименко О. В. Практикум з техніки усного перекладу. Французька мова : навч. посіб. К.: ВПЦ Київський університет, 2012. 109 с.
3. Максименко О. В. Усний переклад: теорія, вправи, тексти (фр. мова). К. : ВПЦ Київський університет, 2005. 167 с.
4. Саприкін С. С., Чужакін А. П. Світ усного перекладу: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2011. 224 с.

Допоміжна література

1. Білозерська Л. П,. Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад. Вінниця : Нова книга, 2010. 232 с.
2. Головня П.В., Щербина А.В., Гостинщикова Л.О. Види усного перекладу та сфери його застосування. Вчені записки ТНУ імені В. Вернадського. Серія Філологія. Журналістика. Т. 33. № 4. Київ, 2022. С. 11–18. Електронний ресурс: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_ 2/3.pdf
3. Енциклопедія перекладознавства. *Тестування та оцінювання навичок письмового й усного перекладу*. Харків: НК–інституція, т. 3 (2021)
4. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 2003. 275 с.
5. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова Книга, 2017. 48с.
6. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ “Академія”, 2012. 288 с.
7. Назаркевич Х. Я. Основи перекладознавства: навч. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. С. 55–60; 162–176; 220–224
8. Радчук В.Д. Протей чи Янус? (Про різновиди перекладу) Всесвіт. 2004. № 7–8. С. 168–177.
9. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків : ХНУ імені В. Н Каразіна, 2016. 116 с.
10. Ребрій О. В. Основи перекладацького скоропису: навчальний посібник. Вінниця: Видавництво «Нова книга», 2006. 152 с.
11. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 375 с.

12. Сінченко Є. І. Ураєва І. Г. Французька мова. Практикум перекладу: метод. реком. з практики перекладу для студентів III та IV курсів факультету міжнародних відносин. Луцьк: Вежа, 2009. 92 с.
13. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу. Київ : Вид-во Київ. ун-ту, 2000. 124 с.
14. Федорова Л. О. Аспектний переклад: французька та українська мови. К.: Вид. центр КДЛУ, 1999. 137 с.
15. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю "Переклад". Вінниця: Нова Книга, 2013. 376 с.
16. Чуб В. П., Яценко І. М. Художні репрезентації України та українців у французькій літературі: еволюція етнообразу від Гюго до Леві. *Сучасні дослідження з іноземної філології.* 2024. No 1 (25), 2024. С. 323–334. DOI: https://doi.org/10.32782/2617-3921.2024.25.323-336
17. Чуб В.П., Яценко І.М. Художня рецепція війни в Україні у французькому романі (на матеріалі твору Марка Леві «Симфонія монстрів»). *Закарпатські філологічні студії.* 2024. Випуск 38 Том 11. С. 300–306. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.38.55
18. Чуб В.П., Яценко І.М. Поетика густативів у дистопічному дискурсі: від Дж. Орвелла до М. Уельбека та А. Володіна. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса, 2026. Вип. 77. С. 243-248 https://doi.org/10.32782/2409-1154.2026.77.52
19. Швачко С. О. Методологічні проблеми перекладу на сучасному етапі. Суми: СумДУ, 1999. 195 с.
20. Швачко С. О. Проблеми синхронного перекладу : [навч. посібник для студ. вищих навч. закладів]. Вінниця : Фоліант, 2004. 112 с.
21. Яценко І.М., Чуб В.П. Французька мова: тренувальні вправи рівня B1 : навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Французька мова та література і переклад та англійська мова» / І. М. Яценко, В.П.Чуб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 82с.
22. Ballard, M. (2009), Traductologie et enseignement de traduction à l'Université, Artois Presses Université, Arras.
23. Ballard, M. (2006b), « À propos des procédés de traduction », Palimpsestes, hors série : Traduire ou vouloir garder un peu de la poussière d'or : 113-130, https://doi.org/10.4000/palimpsestes.386
24. Ballard, M. (2005a), « Téléologie de la traduction universitaire », Meta, 50 (1) : Enseignement de la Traduction dans le Monde : 48-59, https://doi.org/10.7202/010656ar
25. Gambier, Y. (1986), « Théorie / Pratique : une fausse alternative. Pour un concept dynamique de la traduction », Meta, 31 (2) : 165-172, https://doi. org/10.7202/002797ar
26. Ladmiral, J.R. (1979), Traduire : théorèmes pour la traduction, Gallimard, coll. « TEL », Paris.
27. Rudnyeva, I., Kobrynets, O., Chub, V., Lysenko, N. The imperative of reforms in teaching foreign languages to adults: a methodological necessity and social trend. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. 2024, №*2*, С. 267–277. DOI: https://doi.org/10.17770/sie2024vol2.7813